

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена актуальній проблемі моніторингу якості підготовки майбутніх магістрів військового управління у вищих військових навчальних закладах.

Автором проаналізовані наукові погляди і підходи до сутнісних характеристик моніторингу професійної підготовки майбутніх магістрів військового управління, розкриті педагогічні умови моніторингу якості професійної підготовки військових фахівців.

Ключові слова: моніторинг, педагогічний моніторинг, якість підготовки, моніторинг якості підготовки.

Постановка проблеми. Основним об'єктом педагогічного моніторингу є якість освіти. Гарантування якості освіти є одним з пріоритетних завдань сучасних вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). В його основу закладається відповідність освітніх програм ВВНЗ, матеріальних ресурсів, навчально-методичного та кадрового забезпечення, а також системи управління певним вимогам з боку суспільства, особистості та держави.

Проблема якості освіти існувала завжди, але лише в останні роки в Україні намітився системний, комплексний підхід до її вирішення. Вітчизняні та зарубіжні вчені та практики досліджують проблематику якості освіти: розробляють саме поняття якості освіти, критерії оцінювання, виявляють фактори, що зумовлюють високу якість, вивчають питання управління якістю освіти та моніторингу.

Питання оцінювання якості освіти нерозривно пов'язане з поняттям моніторингу. У сучасній педагогічній літературі моніторинг визначається як “організоване спостереження за контрольованим процесом шляхом відстеження за певною методикою значень вибраних для контролю параметрів і зіставлення їх із задалегідь визначеними (у вигляді норми або шкали) допустимими (прийнятними) значеннями” [11, с. 45].

Аналіз публікацій. Проблему педагогічного моніторингу якості підготовки фахівців відображено в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів (Т.О. Лукіна, Т.А. Алексеєнко, В.П. Беспалько, В.О. Зінченко, О.І. Локшина, О.М. Майоров, Н.Б. Алексеєва, В.І. Андреев, Е.Ф. Зеєр, С.Є. Шишов, В.А. Кальней та інші).

Після проведеного аналізу публікацій встановлено, що у підходах до формування основних засад та самій сутності освітнього (педагогічного) моніторингу, моніторингу якості освіти існує ряд розбіжностей та невідповідностей.

В.І. Андреев дає наступне визначення: “педагогічний моніторинг – це системна діагностика якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування та тенденцій саморозвитку освітньої системи, включаючи її

цілі, зміст, форми, методи, дидактичні і технічні засоби, умови та результати навчання, виховання і саморозвитку особистості і колективу” [2, с. 53].

Е.Ф. Зеер розглядає моніторинг як “процес відстеження стану об’єкта (системи або складного явища) за допомогою безперервного або періодично повторюваного збору даних, що представляють собою сукупність певних ключових показників” [5, с. 40].

Автори “Педагогічного словника” Г.М. Коджаспірова і А.Ю. Коджаспіров наводять наступне визначення моніторингу в освіті: “постійне спостереження за яким-небудь процесом в освіті з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первісним припущенням” [7, с. 6].

За визначенням Р.Х. Кукушина, моніторинг в освіті – це “спеціально організоване постійне спостереження, контроль за станом будь-яких процесів в освіті з метою оцінки” [8, с. 35].

С.Є. Шишов і В.А. Кальней під моніторингом якості освіти розуміють “систематичну і регулярну процедуру збору даних по важливим освітнім аспектам на національному, регіональному та місцевому рівнях” [14, с. 17].

У визначенні, даному В.І. Андрєєвим, на перший план виходить діагностична складова моніторингу, в той час як інші функції залишаються не розкритими. Визначення, пропоновані Е.Ф. Зеером, А.Ю. Коджаспіровою і Г.М. Коджаспіровим, до Р.Х. Кукушиним, С.Є. Шишовим і В.А. Кальней на наш погляд, недостатньо докладно розкривають зміст поняття “моніторинг”.

Проаналізувавши ряд підходів провідних зарубіжних та вітчизняних науковців до проблем освітнього моніторингу ми дійшли висновку що моніторинг якості освіти на сьогодні не став необхідною та обов’язковою складовою системи підготовки військових фахівців. І через те, що нас цікавлять підходи саме до моніторингу у вищій військовій освіті, коло дослідників з цього питання значно звужується.

Маючи на меті дослідити саме моніторинг якості військової освіти, ми чітко розуміємо що він обов’язково матиме свої особливості. Але, через те що з кожним роком ступінь інтеграції військової освіти з цивільною зростає і система військової освіти є складовою частиною системи освітньої системи України, вважаємо що сутнісні характеристики моніторингу військової освіти не будуть мати суттєвих принципових відмінностей по відношенню до загальноприйнятих характеристик моніторингу у вищій освіті.

Мета статті – проаналізувати наукові засади та сутнісні характеристики моніторингу якості професійної підготовки майбутніх магістрів військового управління та визначити сучасні підходи до їх впровадження в освітній процес.

Викладення основного матеріалу. В Україні разом з оновленням освітнього законодавства продовжено формування та удосконалення національної системи моніторингу якості підготовки фахівців. Але, на нашу думку, прийняття Закону “Про Вищу освіту” недостатньо для гарантування якості підготовки фахівців. Необхідні нові концептуальні документи які б конкретно визначали місце та завдання моніторингу в системі вищої

військової освіти. Концепції запровадження моніторингу в систему вищої військової освіти повинні відповідати міжнародним стандартам, бути ефективними, прозорими, максимально зрозумілими для учасників освітнього процесу. Також обов'язковою умовою проведення моніторингу повинна бути автономність та незалежність моніторингових органів. При цьому вирішення проблеми моніторингу на національному рівні повинно вирішуватися комплексно – від локального до загальнодержавного.

Моніторинг якості підготовки майбутніх магістрів військового управління необхідно здійснювати на основі обстеження об'єктів освітньої діяльності шляхом оцінки певних показників та проведення аналізу результатів визначення стану функціонування освітньої системи, здійснення обґрунтованого прогнозу її розвитку, зокрема:

на локальному рівні – системного аналізу діяльності ВВНЗ щодо досягнення поставленої перед ним мети, успішності випускників, які вступили до вищих військових навчальних закладів, прогнозування психолого-педагогічних результатів, а також стану функціонування системи військової освіти в цілому та її порівнянних елементів з урахуванням специфіки функціонування кожного суб'єкта, прогнозування діяльності навчальних закладів;

на загальнодержавному рівні – аналізу стану функціонування системи вищої військової освіти в цілому, визначення перспектив її розвитку, які враховуються у процесі формування державної політики в галузі освіти;

на міжнародному рівні – визначення рівня функціонування освітньої системи держави і вищої військової освіти, як її складової частини, в контексті міжнародних стандартів, який враховується у процесі формування державної політики в галузі освіти.

На основі аналізу впровадження моніторингу в системах управління національних ВВНЗ ми дійшли висновку, що управлінська складова основних державних вузів в тій чи іншій мірі відповідає концепції загального управління якістю і вимогам міжнародних стандартів якості. Але, на великий жаль засвідчуємо, що на сьогоднішній день в системі військової освіти не існує жодної інституції з моніторингу якості підготовки військових фахівців.

Проблематику моніторингу якості в системі військової освіти висвітлено в дослідженнях військових вчених: В.М. Телелима, Р.І. Тимошенка, В.М. Зельницького, Ю.І. Приходька та інші.

На думку В.М. Телелима освітній моніторинг можна трактувати як систему та технологію збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, підготовки пропозицій для прийняття управлінських рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступального та прогнозувального розвитку [13, с. 5].

Найбільш доцільним і адекватним у даному дослідженні предмету є визначення, поняття “моніторингу” як складової в системі управління якістю освітнього процесу у ВВНЗ та військових навчальних підрозділах ВНЗ (далі

– ВНП ВНЗ). “Моніторинг військової освіти – це складова інформаційного забезпечення в системі управління якістю військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ (ВНП ВНЗ) що має сприяти прийняттю оптимальних управлінських рішень на основі збору, обробки, збереження та поширення інформації про стан та особливості функціонування педагогічної системи” [6].

Зміст моніторингу визначається його цілями і завданнями. У свою чергу, як показує аналіз робіт з досліджуваної проблеми, мета і завдання моніторингу визначаються, виходячи з його класифікації.

Підходам до класифікації видів моніторингу, присвячені дослідження ряду авторів. Більш широко цю проблему представлено в публікаціях Н.Б. Алексєєвої, І.Є. Шкабара, С.Є. Шишова, В.Г. Горб.

Класифікації видів моніторингу відрізняються по цілях, за підставами експертизи та за рівнями управління.

Класифікація моніторингу по цілях: інформаційний, базовий, проблемний і управлінський види моніторингу.

Інформаційний моніторинг включає в себе структурування, накопичення, поширення інформації.

Базовий спрямований на виявлення основних проблем, а проблемний покликаний допомогти їх вирішити, досліджуючи закономірності процесів і ступінь існуючої небезпеки.

В залежності від завдань проблемний моніторинг розподіляють на такі види:

проблемний моніторинг функціонування – моніторинг локального характеру, не обмежений за часом;

проблемний моніторинг розвитку націлений на вирішення визначеного завдання, йому притаманна динамічність, обмеженість у часі.

Мета управлінського моніторингу – оцінка ефективності прийнятих рішень.

За підставами експертизи виокремлюють динамічний, конкурентний, порівняльний, комплексний види моніторингу.

При динамічному моніторингу в якості підстави для експертизи виступають дані про динаміку розвитку об’єкта.

При конкурентному – порівнюють результати обстеження декількох систем.

Порівняльний моніторинг відрізняється тим, що в якості підстави експертизи використовуються результати обстеження однієї або двох систем більш високого рівня.

Комплексний моніторинг передбачає використання декількох підстав для експертизи. Стосовно до закладу освіти, в класифікації наведеній С.Є. Шишовим і В.А. Кальней, виділяють наступні види моніторингу:

за масштабом цілей освіти (стратегічний, тактичний, оперативний);

за етапами навчання (вхідний або відбірковий, навчальний або проміжний, вихідний або підсумковий);

за тимчасової залежності (ретроспективний, випереджаюче (попереджувальний), поточний);
за частотою процедур (разовий, періодичний, систематичний);
за охопленням об'єкта спостереження (локальний, вибірковий, суцільний);
за формою організації (індивідуальний, груповий, фронтальний);
за формою об'єкт-суб'єктних відносин (зовнішній (соціальний), взаємоконтроль, самоаналіз);
за використанням інструментарієм (стандартизований, нестандартизований, матричний і т.п.) [14, с. 3].

Класифікуючи види моніторингу за предметом відстеження, В.Г. Горб вибудовує наступну дворівневу систему моніторингу:

перший рівень – дидактичний і виховний моніторинги;
другий рівень – освітній моніторинг.

Предметом дидактичного моніторингу є “процес отримання знань, навичок і умінь з конкретних навчальних дисциплін, їх відповідність рівню, визначеному в державному стандарті”

Предмет виховного моніторингу – “процес створення умов для виховання і самовиховання особистості”, при якому враховується “система зв'язку відносин, характер взаємодії учасників освітнього процесу”. Предмет освітнього моніторингу – процес “підвищення рівня компетентності слухачів з метою відповідності соціально і професійно зумовленим вимогам” [14, с. 4].

В.Г. Горб пропонує й іншу класифікацію видів моніторингу – за завданнями, характером і основним функціям відстеження моніторинг може бути педагогічним та управлінським. Педагогічний моніторинг покликаний підвищувати рівень взаємодії між суб'єктами освітнього процесу та створювати умови для самовиховання і саморозвитку цих суб'єктів. Інформація, отримана в ході педагогічного моніторингу, є основою для проведення управлінського моніторингу, необхідного для здійснення цілеспрямованої управлінської діяльності.

Моніторинг інтегрує позитивні якості таких видів дослідження, як спостереження, аналіз, діагностика. У професійній освіті моніторинг повинен включати в себе діагностику, прогнозування та корекцію як професійного розвитку особистості, так і самого процесу освіти. В даний час у всіх вищих військових навчальних закладах здійснюються такі види моніторингу, як моніторинг освітнього процесу та академічної успішності слухачів. Однак ці види моніторингу не дають повної інформації про процес професійного становлення особистості, отже, необхідно здійснювати й інші види моніторингу [4, с. 34].

Освітній моніторинг поділяється на педагогічний (моніторинг процесу отримання знань, навичок і умінь) і управлінський моніторинг, який здійснюється на основі даних, отриманих в результаті педагогічного моніторингу. Так, А.І. Севрук, І.В. Філімонова, Е.А. Юніна розглядають моніторинг як “генералізуючий вид управлінської діяльності з відстеження стану підлеглих освітніх систем” [12, с. 36], а Т.А. Буллер, Л.П. Мякінченко

розглядають моніторинг якості освіти як інструмент методичного забезпечення державного стандарту професійної освіти [3, с. 59].

Різні автори розглядають функції моніторингу по-різному. Зазвичай виділяють кілька функцій моніторингу:

1. Інформаційна функція є однією з найбільш важливих і полягає в наступному:

забезпечення керівництва навчального закладу та науково-педагогічних працівників актуальною управлінською та педагогічною інформацією;

використання і поповнення існуючої інформаційної інфраструктури – банків інформації, комп'ютерних мереж.

2. Діагностична спрямована на діагностику та аналіз процесів, що відбуваються в даній педагогічній системі, збір корисної для користувачів інформації про адекватність реалізованих в педагогічному процесі дидактичних засобів (зміст, форми, методи навчання, режим навчальної роботи), виявлення індивідуально-психологічних особливостей слухачів і специфіці середовища їх життєдіяльності.

3. Експертна – здійснення експертизи авторських програм, методичних розробок, інноваційних проектів.

4. Наукова – розробка та апробація різних діагностичних засобів.

5. Методична – розробка методичного забезпечення системи управління якістю освіти.

6. Інтегративна – забезпечення комплексної характеристики процесів, що відбуваються в системі освіти.

Російські дослідники В.Г. Попов і П.В. Голубков розглядають також такі функції моніторингу, як:

компаративістська – створення умов для порівняння станів системи освіти в цілому або різних її елементів як у часі (стан системи в різні періоди часу), так і в просторі (можливість порівняння з системами освіти або елементами цих систем в інших регіонах чи країнах);

прагматична – використання інформації при прийнятті максимально обґрунтованих і адекватних вимогам ситуації рішень (перш за все управлінських).

Виділяють й інші функції моніторингу:

корекційна – використання отриманої інформації для корекції змісту педагогічної підготовки, форм і методів навчання, засобів навчання, режиму навчальної роботи (структури навчального навантаження студентів в розкладі, системи самостійної роботи), системи контролю результатів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності студентів;

прогностична – виявлення тенденцій зміни якості освіти та створення передумов до його поліпшення [1, с. 153-156].

Ми вважаємо, що педагогічний моніторинг якості професійної освіти майбутніх магістрів військового управління спрямований на реалізацію таких функцій: інформаційної, діагностичної, методичної, інтегративної, корекційної і прогностичної.

При проведенні моніторингу якості освіти об'єктами моніторингу можуть виступати як окремий слухач, так і ціла група, ВВНЗ, ВНП ВНЗ, органи управління військовою освітою.

В якості суб'єктів моніторингу якості освіти виступають органи управління освітою, адміністративні працівники освітніх установ, науково-педагогічні працівники. Щодо самоосвіти, то суб'єктом моніторингу може виступати і сам слухач.

Стосовно змісту, то С.Є. Шишов і В.А. Кальней розглядають моніторинг як сукупність психолого-педагогічних і функціональних результатів. До психолого-педагогічних результатів відносять новоутворення в структурі знань, навчальних навичок, поведінці, спрямованості особистості в системі її відносин. Якісною і кількісною мірою їх оцінки є еталони і норми, що визначаються цілями, стандартами системи і відображаються в навчальних планах і програмах.

До функціональних результатів відносять різні способи педагогічного впливу, що застосовуються в управлінні діяльністю тих хто навчається [14, с. 39].

У психолого-педагогічній літературі виділяють два основних напрями моніторингу:

відстеження параметрів діяльності (при цьому процесуальні характеристики, тобто особливості здійснення діяльності, вважаються більш інформативними і оперативними, ніж відомості про результати);

спостереження, оцінка і прогноз психічного стану тих хто навчається (5, с. 40).

Здійснення моніторингу якості професійної освіти, на думку ряду дослідників, має протікати на основі ряду принципів.

Так, М.В. Мартиненко виділяє такі принципи моніторингу якості освіти у вузі:

пріоритет управління, що забезпечує затребуваність внутрівузівського моніторингу якості освіти, як найважливішого аналітико-діагностичного компонента управління якістю освіти;

комплексного опису об'єкта моніторингу (якості освіти) за допомогою індикаторів і показників;

структуризації моніторингу відповідно до структури якості освіти;

бінарності, що передбачає облік однією з основних закономірностей ефективності педагогічних систем, в якій відбивається неподільне поєднання об'єктності і суб'єктності процесів взаємодії;

відповідності процедури моніторингу змісту його індикаторів і показників;

орієнтації на застосування комплексу методів, що забезпечують повторну перевірку і "перехрещення" інформації;

максимально можливого використання всіх існуючих джерел інформації;

достовірності та достатності інформації про якість освіти [9, с. 110].

Регулярний моніторинг покликаний забезпечити ефективне управління якістю освіти. У найбільш загальному розумінні поняття “управління” визначається як діяльність, що спрямована на вироблення і впровадження рішень, “організацію, контроль, регулювання об’єкта управління відповідно до заданої мети, аналіз і підведення підсумків на основі достовірної інформації” [10, с. 15].

Моніторинг якості освіти складається з декількох етапів:

1. Визначення стандартів та їх операціоналізація в індикаторах (вимірюваних величинах); встановлення критеріїв, що дозволяють судити про досягнення стандартів.

2. Збір даних і оцінка результатів.

3. Дії щодо прийняття відповідних заходів та оцінювання їх результатів.

Етап цілепокладання (вважання) є одним з найбільш важливих при організації системи моніторингу якості освіти. На даному етапі також визначаються критерії, що підлягають відстеженню.

Ще одним важливим кроком є підбір діагностичних методик (вимірювачів), що дозволяють швидко зібрати і обробити інформацію про стан педагогічного процесу. Для вимірювання якості підготовки слухачів можуть застосовуватися різні системи вимірювання, що складаються з тестів, завдань, контрольних робіт, комп’ютерного моделювання (тренінгу), але всі використовувані вимірювальники повинні забезпечувати можливість швидкої перевірки та повідомлення отриманих результатів слухачам. У ході аналізу якості викладання, зазвичай, використовуються анкети якості навчального заняття. Для оцінки рівня навчальних досягнень використовують тести (наприклад, тести навчальних досягнень, тести академічних здібностей). Одним з найбільш ефективних способів перевірки знань є критеріально-орієнтовані тести, що дозволяють швидко отримувати об’єктивну й адекватну інформацію про рівень навченості слухачів. Використання спеціальних комп’ютерних програм спрощує і значно прискорює обробку результатів тестування.

На основі інформації, отриманої в ході моніторингу, відбувається встановлення діагнозу і вироблення прогнозу подальшого розвитку розглянутих педагогічних процесів і явищ. Також, на даному етапі, розробляються заходи корекції і регулювання процесу навчання. В якості коректуючих заходів можуть використовуватися індивідуальні консультації, додаткові завдання, повторне тестування, комп’ютерні тренінги.

Навчальний процес буде ефективним тільки в тому випадку, якщо він буде забезпечувати формування компетентностей, передбачених освітніми стандартами. У своїй роботі викладач спирається на інформацію, отриману в результаті контролю знань, навичок та умінь слухачів, а підґрунтям для підвищення якості освіти має бути педагогічна діагностика.

У ході моніторингу можуть використовуватися різні групи методів:

1. Метод поточного спостереження застосовується для відстеження змін професійного розвитку, обумовлених освітнім процесом.

2. Метод тестових навчальних ситуацій полягає у педагогічному утворенні необхідних умов для найбільш повного прояву кожного з структурних компонентів навчально-професійної діяльності з використанням таких прийомів: переривання навчальних дій; постановка уточнюючих питань; правильні і неправильні підказки; стимулювання рефлексії власних дій, дозування допомоги в навчанні і т.п. Застосування даного методу дозволяє організувати навчальну діяльність, активізувати і структурувати її.

3. Опитувальні методи дають інформацію про сформованість у тих хто навчається основних компонентів навчально-професійної діяльності, особливості спрямованості слухачів і педагогів, про окремі властивості і якості, властиві слухачам.

4. Аналіз результатів навчально-професійної діяльності полягає у вивченні письмових текстів, графічних матеріалів, творчих робіт, технічних виробів слухачів.

5. Тестування дозволяє зіставляти отримані дані, із середньостатистичними. У ході моніторингу застосовують інтелектуальні, особистісні, міжособистісні, процесуальні тести, практичні тестові завдання [5, с. 40].

Моніторинг якості освіти здійснюється як самою освітньою установою – внутрішній моніторинг якості, так і зовнішній, через підзвітність органам управління. Зовнішній моніторинг якості освіти покликаний визначити, наскільки внутрішня оцінка якості освіти відповідає дійсності, піддаючи контролю її механізми і результати. Інструментами зовнішнього моніторингу якості освіти виступають: інспекції, державні екзамени, регулювання внутрішнього контролю якості освіти, оцінювання / дослідження та індикатори якості.

До інструментів внутрішнього моніторингу якості відносять: самооцінювання, обговорення з викладачами, розвиток системи внутрішніх індикаторів якості освіти, моніторингову систему оцінки тих хто навчається [14, с. 16].

Основними елементами системи внутрішнього моніторингу якості освіти у вузі є:

поточний контроль успішності студентів (слухачів) та якості викладання;

проміжний контроль рівня знань студентів (слухачів);

підсумкова атестація випускників;

періодична атестація викладачів.

В якості основних властивостей моніторингу розглядають вимоги, яким повинна задовольняти зворотна інформація, отримана в ході моніторингу про відповідність фактичного результату очікуваному. До цих вимог належать такі: повнота, релевантність, адекватність, об'єктивність, точність, своєчасність, доступність, безперервність, структурованість і специфічність інформації для кожного рівня моніторингу [14, с. 43].

Інформація, отримана в ході моніторингу, буде повною, якщо джерела інформації перекривають можливе поле отримання результатів або коректно представляють його.

Релевантність інформації визначається її смисловою відповідністю інформаційному запиту або критерію.

Адекватність (тотожність) інформації дозволяє приймати обгрунтоване рішення на її основі (інформація не повинна бути ні надлишковою, ні недостатньою).

Об'єктивна інформація відображає реальний стан справ, а точність інформації забезпечується, якщо похибки вимірювань мінімальні.

Своєчасність інформації робить можливим прийняття оперативних рішень на її основі.

Інформація, на отримання якої орієнтований моніторинг, повинна бути доступна для одержання, після чого представлена в такій формі, яка дозволила б побачити реальні проблеми, які потребують вирішення.

На нашу думку основні сутнісні характеристики моніторингу якості професійної підготовки фахівців з вищою освітою, необхідно приймати за основу при здійсненні моніторингу якості підготовки магістрів військового управління.

Беззаперечним залишається той факт, що вища військова освіта орієнтована на інтеграцію в цивільну вищу освіту, але виклики сьогодення спонукають якомога ретельніше підходити до питання якості підготовки військових фахівців.

У майбутніх операціях збройні сили дедалі частіше стикатимуться з необхідністю подолання незвичайних та екстремальних ситуацій. Індивідуальні граничні навантаження стануть настільки ж буденними, як і смерть, поранення та полон. Підготовка до таких ситуацій повинна здійснюватись в ході напруженого навчання, що дозволить мати у своєму розпорядженні під час бойових дій життєво важливі резерви. Той, хто здатен обережно воювати і керувати, буде поводитись адекватно до ситуації з метою зниження ризиків і одночасно берегтиме життя. Солдат, який має труднощі з використанням своєї зброї, не зможе ні правильно оцінити противника, ні перемогти його. Якщо керівник досі “воює” з оцінкою обстановки, з власним процесом прийняття управлінських рішень і відданням наказів, він не зможе вчасно розпізнати загрози і керувати підлеглими, знаходячись безпосередньо на передньому краї. Замість цього, він підлаштовується під рішення противника.

В умовах коли антитерористична операція (далі – АТО) на Сході України може у будь-який момент перерости у справжню широкомасштабну війну, гарантування якості підготовки військового професіонала є головним завданням ВВНЗ в Україні.

Проведені у 2015 році моніторингові дослідження, з питань якості підготовки військових фахівців у ВВНЗ України, виявили ряд проблемних питань у підготовці військових фахівців. Одне з таких досліджень проведене центром воєнно-стратегічних досліджень Національного університету

оборони України імені Івана Черняхівського (далі – НУОУ). На основі бойового досвіду офіцерів-слухачів НУОУ, які приймали участь в зоні АТО, було проаналізовано те, як здобуті в університеті знання застосовувались ними на практиці. Дане дослідження допомогло з'ясувати ряд прорахунків за напрямками підготовки. Це дало змогу негайно зреагувати на ситуацію що склалася і вжити ряд заходів, спрямованих на підвищення якості підготовки військових фахівців для Збройних Сил України.

Аналіз результатів даного дослідження та їх інтерпретація є важливими складовими зворотного зв'язку в системі управління якістю освітньої діяльності у ВВНЗ (ВНП ВНЗ). Застосування зазначеного підходу в педагогічній практиці ВВНЗ сприятиме: проведенню системного аналізу ефективності освітньої діяльності та прийняттю обґрунтованих рішень, щодо її удосконалення; визначенню рівня відповідності отриманих і стандартизованих результатів освітньої діяльності та виявленню відхилень між ними за параметрами якості підготовки військових фахівців; усуненню несприятливих чинників в організації освітнього процесу тощо.

Висновки. Отже, в ході дослідження нами визначено особливості сутнісних характеристик моніторингу якості підготовки магістрів військового управління. З'ясовано, що в результаті проведення моніторингових досліджень щодо якості підготовки майбутніх магістрів військового управління, має відбуватися встановлення фактичного рівня знань, умінь, навичок, компетенцій, освоєних слухачами і зіставлення його з заданим. Вибір методів і форм контролю навченості слухачів становить важливу частину системи моніторингу. Одним з найбільш об'єктивних і адекватних вимірників рівня навченості є критеріально-орієнтовані тести, що дозволяють отримати досить повну, точну і своєчасну інформацію про ступінь відповідності кінцевих результатів навчання заданим. Педагогічне тестування представляється одним з найбільш ефективних методів збору інформації в ході моніторингу. Використання рейтингового контролю в ході моніторингу якості освіти дозволяє простежити динаміку якості професійної підготовки слухачів, порівняти якість навчання по предмету по роках, виявити проблеми, що виникають на тому чи іншому етапі навчання (наприклад, на якому курсі або з якого предмету знижується якість навчання), а отже, намітити шляхи корекції педагогічного процесу. Об'єктивна інформація відображає реальний стан справ, а точність інформації забезпечується, якщо погрішності вимірювань мінімальні. Своєчасність інформації робить можливим прийняття оперативних рішень на її основі. Інформація, на отримання якої орієнтований моніторинг, повинна бути доступна для одержання, після чого представлена в такій формі, яка дозволила б побачити реальні проблеми, які потребують вирішення. Збір інформації повинен здійснюватися безперервно, при цьому інформація, що надійшла з різних джерел, повинна бути структурована (систематизована) – “приведена до спільного знаменника”. Форма подання інформації, отриманої в ході моніторингу, повинна бути специфічною для кожного рівня моніторингу і відповідати запитам різних груп користувачів інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алексеева Н.Б.* Оценка качества образования в современных условиях / Н.Б. Алексеева // Модернизация системы профессионального образования на основе регулируемого эволюционирования: В 4 ч. Ч. 3 / Южно-Уральск. гос. ун-т; Ин-т доп. проф. образ, пед. раб.; Отв. ред. Д.Ф. Ильясов. – Челябинск: Изд-во “Образование”. 2003. – С. 153–156.
2. *Андреев В.И.* Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. / В.И. Андреев. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000. – 2-е изд. – 608 с.
3. *Буллер Т.А., Мякинченко Л.П.* Как оценить качество образования? / Т.А. Буллер. // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2000. – № 2. – С. 59.
4. *Горб В.Г.* Педагогический мониторинг образовательного процесса как фактор повышения его уровня и результатов. / В.Г. Горб. // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2000. – № 5. – С. 33–37.
5. *Зеер Э.Ф.* Психология профессионального образования: Учебн. Пособие. / Э.Ф. Зеер – М.: Издательство Московского психолого-социального института. – Воронеж: Издательство НПО “МОДЭК”. 2-е изд., перераб. – 2003. – 480 с.
6. *Зельницький А.М.* Моніторинг в системі управління якістю військової освіти у ВВНЗ, ВНП, ВНЗ / А.М. Зельницький, В.О. Водолазський, Т.В. Труш. // Вісник Національної академії оборони України [зб. наук. праць]. – К. : НАОУ, 2009. – вип. 3 (11). – С. 26–38.
7. *Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю.* Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М.: Издательский центр “Академия”, 2001. – 176 с.
8. *Кукушин В.С.* Дидактика (теория обучения): Учебное пособие. / В.С. Кукушин – М.: ИКЦ “МарТ”; Ростов-н/Д: Издательский центр “МарТ”, 2003. – 368 с.
9. *Мартыненко М.В.* Внутривузовский мониторинг как средство управления качеством образования: Дис. канд. пед. наук: 13.00.08. / М.В. Мартыненко. – Ставрополь, 2003. – 173 с.
10. *Матрос Д.Ш., Полев Д.М., Мельникова Н.Н.* Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга. / Д.Ш. Матрос, Д.М. Полев, Н.Н. Мельникова. 2 изд., испр. и доп. – М.: Педагогическое общество России., 2001. – 128 с.
11. *Психология и педагогика.* Учебное пособие / Под редакцией А.А. Бодалева, В.И. Жукова, Л.Г. Лаптева, В.А. Слостенина. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2002. – 585 с.
12. *Севрук А.И., Филимонова И.В., Юнина Е.А.* Мониторинг как технология информационного обеспечения качества образования / А.И. Севрук, И.В. Филимонова, Е.А. Юнина. // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2002. – № 3. – С. 35–40.
13. *Телелим В.М.* Моніторинг в системі військової освіти / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Військова освіта: зб. наук. праць. – К.: НУОУ, 2014. – вип. 1 (29). – С. 3–13.
14. *Шишов С.Е., Кальней В.А.* Школа: мониторинг качества образования / С.Е. Шишов., В.А. Кальней – 3 изд., испр. и доп. – М.: Пед. общ-во России, 2000. – 316 с.

В.Е. Мозалёв, полковник
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

СУЩНОСТНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ МАГИСТРОВ ВОЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Статья посвящена актуальной проблеме мониторинга качества подготовки будущих магистров военного управления в высших военных учебных заведениях.

Автором проанализированы научные взгляды и подходы к сущностным характеристикам мониторинга профессиональной подготовки будущих магистров военного управления, раскрыты педагогические условия мониторинга качества профессиональной подготовки военных специалистов.

Ключевые слова: мониторинг, педагогический мониторинг, качество подготовки, мониторинг качества подготовки.

V. Mozalov, colonel
National Defense University of Ukraine named
after Ivan Cherniakhovsky

ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF MONITORING THE QUALITY OF TRAINING OF FUTURE MASTERS OF MILITARY ADMINISTRATION

The article is devoted to the problem of monitoring the quality of training of future masters of military administration in higher military educational institutions.

The author analyzed scientific views and approaches to the essential characteristics of monitoring of training of future masters of military administration, revealed pedagogical conditions of monitoring the quality of training of military specialists. The features of conduction monitoring researches were revealed to emphasize the importance of improving the level of training of masters of military administration in times of modern threats. The author affirms that the information which monitoring helps to receive and analyze, should be available to obtain and then should be presented in a form that would show the real problems which need to be solved on purpose to improve the level of the quality of training.

Keywords: monitoring, pedagogical monitoring, quality of training, monitoring the quality of training.